

Een taal- en rekentoets voor leraren?

Het kamerlid Jan Jacob van Dijk (CDA) bepleit dat alle zittende leraren een taal- en rekentoets afleggen (De Telegraaf 2/12/2009).¹ De vice-voorzitter van CNV-Onderwijs wil hem niet afvallen, maar geeft prioriteit aan een toets voor zittende leraren Nederlands en Wiskunde in het voortgezet onderwijs. Waarom die koudwatervrees?

Van Dijk kan drie goede argumenten ten gunste van zijn voorstel aandragen. a) Met name van de leerkrachten in het basisonderwijs mag worden verwacht dat ze goed zijn in taal en rekenen, dus er is alle reden hun vakbekwaamheid op dat gebied periodiek te evalueren en zondig te verbeteren. b) Van iedere leraar in het voortgezet onderwijs mag worden verlangd dat ze hun leerlingen 'onderdompelen' in de Nederlandse taal en hen helpen hun basisvaardigheden op het gebied van taal en rekenen te onderhouden en uit te breiden, bijvoorbeeld door hen op taal- en rekenfouten te attenderen en van hen te vragen deze te herstellen. c) Scholen hebben tot taak van iedere leraar een bekwaamheidsdossier bij te houden en het ligt dan voor de hand dat daarbij ook de bekwaamheid op het gebied van taal en rekenen bewaakt wordt.²

De vice-voorzitter van CNV-Onderwijs kan echter tegenwerpen: aa) Een taal- en rekentoets voor zittende leerkrachten in het basisonderwijs is als een kanon om op een mug schieten (wat ze op de pabo geleerd hebben, zullen ze niet gauw meer vergeten). bb) Taal- en rekenvaardigheid behoren niet tot de wettelijke bekwaamheidseisen voor leraren in het voortgezet onderwijs.³

Maar als voorvechter van de belangen van de leerling kan Van Dijk repliceren:

d) Per 1 augustus 2006 zijn scholen wettelijk verplicht de nieuwe spelling van de Nederlandse Taalunie te hanteren (het Groene Boekje van 2005).⁴ Het ligt dan voor de hand dat scholen bewaken:

- dat de nieuwe spelling door allen die de Nederlandse taal onderwijzen tot in de puntjes beheerst wordt, dus niet alleen door de zittende V.O.-leraren Nederlands, maar ook door de zittende leerkrachten in het basisonderwijs; en
- dat de nieuwe spelling eveneens perfect beheerst wordt door *alle andere* zittende leraren, die immers niet alleen mondeling maar ook schriftelijk in het Nederlands plegen te communiceren met hun leerlingen.

e) Ook al zou taal- en rekenvaardigheid niet tot de wettelijke bekwaamheidseisen van leraren in het voortgezet onderwijs behoren, dan nog zijn zij uit een oogpunt van professionele beroepsethiek aan twee verplichtingen gebonden:

- leraren moeten het goede voorbeeld geven in de zorgvuldige uitoefening van hun taken (dus ook in foutloze uitvoering van rekentaken en in foutloos gebruik van de Nederlandse taal); en
- leraren mogen hun leerlingen niet schaden in hun ontwikkeling en zeker niet in hun schoolvorderingen (leraren moeten voorkomen dat ze hen door gebrekkig taalgebruik en gebrekkige uitvoering van rekentaken op het verkeerde been zetten).

f) Deze twee overwegingen (d en e) krijgen extra gewicht indien per 2013/14 van eindexamenkandidaten geëist wordt dat ze voldoende rekenvaardig zijn en de Nederlandse taal voldoende beheersen.⁵ Maar eigenlijk zouden de bekwaamheidseisen voor leraren moeten worden aangepast, zodat gewaarborgd is dat *iedere* aankomende én zittende leraar aan diezelfde eisen op het gebied van rekenvaardigheid en Nederlandse taalbeheersing voldoet.

Om zijn vakbondsleden te vriend te houden, tracht de vice-voorzitter van CNV-Onderwijs de reikwijdte van het voorstel van Jan Jacob van Dijk te beperken, maar volgens mij heeft Van Dijk sterke troeven in handen. Hij zou zelfs met enig recht kunnen betogen dat het tot de professionele plicht van zittende leraren en van hun werkgevers behoort om hun taal- en rekenvaardigheid niet slechts incidenteel maar *periodiek* te evalueren en waar nodig te verbeteren:

- Elke tien jaar brengt de Nederlandse Taalunie een nieuwe editie van het Groene Boekje uit, met een schat aan nieuwe woorden en eventueel ook met herziene spellingregels. Over de hele linie gezien, is de halfwaardetijd van de kennis der Nederlandse taal niet zo kort, maar er is alle reden voor zittende leraren om zich bij het verschijnen van elke nieuwe editie bij te scholen (bijvoorbeeld: is 't praktiseren of praktizeren?).
- Er is voor zittende leraren nog een tweede reden om hun persoonlijke kennis van de *officiële* spellingregels periodiek op te frissen. Ze worden in het dagelijkse leven met *concurrerende* spellingregels geconfronteerd (ontleend aan het Witte Boekje van het Genootschap Onze Taal), die taalgebruikers een

alternatieve spelling opleggen (sociaal-democratisch i.p.v. sociaaldemocratisch) of die hen vrijlaten in hun spelling (klasse- i.p.v. klassenvertegenwoordigers). En leraren die frequent vreemde talen lezen, lopen het risico dat ze ten onrechte buitenlandse spellingregels in hun spelling van het Nederlands toelaten (baby's of babies? rose of roze?).

- En dan is er nog het probleem dat iedereen, dus ook leraren, het risico lopen dingen die ze ooit geleerd hebben, gewoon te vergeten (hoeveel vierkante meters gaan er in één are en hoeveel shillings in een pound? is 't strikt of strict? en is 't veinsde of veinste?), of dat ze zich juist dingen herinneren die inmiddels achterhaald zijn (moslims of moslems? product of produkt?)

Het voorstel van Van Dijk is sympathiek omdat hij een halt toeroept aan de neiging van het ministerie om de kosten en risico's van nieuw taal- en rekenbeleid op leerlingen en studenten af te wentelen. Maar een zwakke kant is dat hij met geen woord rept over de geld- en tijdskosten die leraren en hun werkgevers zich zouden moeten getroosten om zijn voorstel te realiseren.

Ook is het een beetje vreemd dat Van Dijk in zijn voorstel een belangrijke plaats toekent aan de beroepsregisters die bij de lerarenorganisaties op stapel staan.⁶ Hij verwijst daarbij naar publiekrechtelijke registers van andere professionele beroepen, terwijl de beroepsregisters van leraren uitdrukkelijk geen publiekrechtelijke status krijgen. Ik heb vooralsnog begrepen dat bevoegde leraren van één vak of cluster van vakken samen een register zouden opzetten. Ik kan me niet erg voorstellen dat bijvoorbeeld een vakorganisatie van geschiedenisleraren zich sterk zal maken voor de registratie en bewaking van vakoverstijgende bekwaamheden op het gebied van taal en rekenen.

Wes Holleman

weblog onderwijs 4-12-2009

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ http://www.telegraaf.nl/binnenland/5466426/___Proefwerk_voor_leraar_in_de_maak___html?p=2,1

² <http://www.bekwaamheidsdossier.nl/index.html>

³ http://www.bekwaamheidsdossier.nl/cms/bijlagen/Staatsblad2005_460.pdf

⁴ <http://www.minocw.nl/actueel/persberichten/11892/Herziening-spelling-1-augustus-1996-van-kracht.html>

⁵ <http://www.nu.nl/algemeen/2096888/verplichte-rekentoets-tijdens-examen.html>

⁶ Zie ook: http://www.trouw.nl/nieuws/politiek/article2930900.ece/Taal-_en_rekentoets_voor_huidige_docenten.html (een toelichting van J.J. van Dijk) en <http://www.sax.nu/tabid/204/vw/1/ItemID/7030/Default.aspx> (een nieuwsbericht van het Hoger Onderwijs Persbureau).